

ВІДДІЛ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ ВІЛЬНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЦЕНТР ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО РОЗВИТКУ ТА ДОЗВІЛЛЯ ІМЕНІ
ВАЛЕРІЇ ГНАРОВСЬКОЇ ВІЛЬНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Андрій Омельчук
СОКІЛ-ДЖУРА

Навчальна програма з позашкільної освіти
військово-патріотичного напрямку

вищий рівень - 1 рік навчання

1 рік навчання

Затверджено рішенням педагогічної ради ЗПО “Центр дитячо-юнацького розвитку та дозвілля імені В. Гнаровської” Вільнянської міської ради від 29.08.2024(протокол № 4 від 29.08.2024) Рішення оформлення наказом директора від 29.08.2024 № _____

Розробник:

Омельчук Андрій - керівник гуртка закладу позашкільної освіти “Центр дитячо-юнацького розвитку та дозвілля імені В. Гнаровської” Вільнянської міської ради

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527, та з метою національно-патріотичного виховання головним завданням держави є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності.

Актуальність навчальної програми з позашкільної освіти військово-патріотичного напрямку «Сокіл-Джура» обумовлена необхідністю забезпечення у закладі освіти виховного процесу, який ґрунтується на демократичних засадах, загальнолюдських та національних цінностях, а також потребою суспільства у самодостатній, відповідальній особистості, яка здатна брати участь у суспільному житті, проявляти соціальну активність та ініціативність, усвідомлювати свою роль у житті держави, бути відданою її інтересам та готова до її захисту. Саме тому патріотичне виховання визнано одним із головних пріоритетів держави та регулюється рядом законодавчих документів.

Основним нормативно-правовим забезпеченням патріотичного виховання дітей та молоді є: закони України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про позашкільну освіту» (2020), укази Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» (2019), «Про День захисника України» (2014), «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» (2014), «Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді (2014), Постанова Кабінету міністрів України «Про деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» (2018), Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2015) та інші.

Мета і завдання програми – створення умов для виховання підростаючого покоління фізично здоровим, міцним, загартованим, формування почуття патріотизму, свідомого ставлення до питань особистої та громадянської безпеки, засвоєння теоретичних знань та розвиток практичних навичок поведінки в екстремальних ситуаціях, творчого потенціалу та соціальної активності особистості, розумових і фізичних якостей, готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку – особистої відповідальності щодо захисту України, становлення людини (дитини, юнака, дорослого), яка готова до участі в демократичному управлінні суспільством, є дійсним творцем, лідером свого життя.

Програма передбачає реалізацію змісту освіти на заняттях гуртків та спрямована на набуття пізнавальної, практичної, творчої, соціальної та громадянської компетентностей.

Пізнавальна компетентність. Оволодіння знаннями з історії, географії, етнології, народознавства, українознавства, звичаєвого українського права, світових цивілізаційних процесів та ролі у них України, мистецтва, різноманітних видів спорту та бойових єдиноборств, військової справи, фізичної культури, морально-психологічних особливостей людини та особистості, способів організації змістовного дозвілля.

Практична компетентність. Формування умінь та навичок занять фізичною культурою і спортом, військової справи, свідомої діяльності у науково-пошуковій роботі, волонтерській діяльності, виживання та усвідомлених дій в екстремальних ситуаціях, надання домедичної допомоги, в т.ч. тактичній медицині, самовпорядності, самоосвіти, самоврядування, збереження народних звичаїв, традицій, обрядів, залучення до здорового способу життя, організації змістовного дозвілля.

Творча компетентність. Набуття досвіду власної творчої діяльності, внеску в популяризацію фізичної культури і спорту, військової справи, розвиток громадянського суспільства, здатності проявляти творчу ініціативу, навичок проведення самостійних наукових досліджень, формування досвіду взаємовідносин людини і природи, здібностей системного, просторового, логічного мислення, творчої уяви і фантазії, намагання творчої самореалізації та духовного самовдосконалення.

Соціальна компетентність. Розвиток культури праці, досягнення високого рівня освіченості та вихованості, моральний, духовний, фізичний та інтелектуальний розвиток, формування кращих особистісних рис (відповідальність, чесність, працелюбність, самостійність, моральність), ціннісне ставлення до себе та оточуючих, культурно-історичної спадщини і традицій, природи, навколишнього середовища, вміння працювати в колективі.

Громадянська компетентність. Вміння аргументувати та відстоювати свою позицію, ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях та діях військовослужбовця в сучасному загальновійськовому бою, співпрацювати в колективі, вносити свою частку в роботу групи для вирішення проблеми, виявляти соціальні почуття, змістом яких є любов до Батьківщини, застосовувати процедури та способи захисту власних інтересів, прав та свобод, виконувати громадянський обов'язок у межах місцевої громади та держави загалом, ефективно спілкуватися, долати стереотипи, робити свідомий вибір та діяти відповідально.

Усвідомлення людини як вищої соціальної цінності, поваги до її прав і свобод, закону, прагнення до суспільної справедливості, рівноправності. Формування активної та відповідальної громадянської позиції, розуміння громадянського обов'язку та відповідальності за спільну справу.

Програма складена відповідно до року навчання – 1-й навчання (7 – 8 класи закладів загальної середньої освіти); вихованці, учні, слухачі віком 13 – 15 років.

На засвоєння програми відводиться:

- 144 годин на рік при педагогічному навантаженні 4 годин на тиждень.

Розподіл годин у програмі є орієнтовним, керівник гуртка може змінювати їх, плануючи свою роботу, з урахуванням особливості закладу освіти, місцевих умов, рівня підготовленості вихованців, учнів, слухачів, запланованих масових заходів.

Перевірка знань, умінь та навичок (компетентностей) вихованців, учнів, слухачів здійснюється під час виконання практичних занять, таборувальних, а також у формі вікторин, конкурсів, змагань тощо. Практичні заняття є обов'язковими та необхідними складовими освітнього процесу. Вони передбачають створення умов для наближення змісту тем програми до реального життя.

Наповнюваність гуртків встановлюється відповідно до чинного законодавства України.

Навчальна програма з позашкільної освіти військово-патріотичного напрямку «Сокіл-Джура» адресується керівникам гуртків закладів позашкільної освіти.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		144 год		
		усього	теоретичних	практичних
1.	Вступне заняття	2	2	-
2.	Вивчення історії України, рідного краю, козацтва, українських військових формувань визвольних змагань боротьби за незалежність, сучасних Збройних сил України	20	20	-
3.	Історія та традиції українського козацтва	10	10	-
4.	Вивчення культури та побуту українців, обрядів, традицій і звичаїв українського народу, календаря народних та церковних свят, основ українського звичаєвого права, життя та діяльності видатних українських діячів	10	10	-
5.	Самоврядування. Основи самовиховання, самовпорядності, пластової методики сходинок (кроків). Створення рою (куренья). Розподіл обов'язків залежно від завдань	8	8	-
6.	Домедична допомога та дії у надзвичайних ситуаціях. Проведення рятувальних робіт	24	8	16
7.	Військова підготовка, стрільба з пневматичної, малокаліберної та автоматичної зброї	44	18	26
8.	Туристсько-спортивна підготовка	18	8	10
9.	Прикладна фізична підготовка, освоєння елементів бойових єдиноборств	4	2	2
10.	Участь у волонтерських та інших масових заходах	2	-	2
11.	Підсумки навчального року, завдання на літо	2	2	-

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год.)

Ознайомлення з порядком організації та проведення занять і планом роботи. Правилами безпеки життєдіяльності під час занять, рейд-походів, таборвань та змагань. Правила поведінки в навчальному кабінеті, спортзалі, спортивному майданчику, у закладі освіти. Правила дорожнього руху.

Інструкція щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю та Інструкція щодо організації та проведення екскурсій та подорожей з учнівською та студентською молоддю (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2014 р. No 1124, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2014 р. за No 1340/26117).

2. Вивчення історії України, рідного краю, козацтва, українських військових формувань визвольних змагань боротьби за незалежність, сучасних Збройних сил України (20 год.)

Формування української народності та нації.

Виникнення назви «руси» та поширення назви «Русь».

«Київська земля» – ядро формування української народності.

Виникнення назви «Україна», основні ознаки української нації. Розширення української етнічної території у XVI – XVII ст.

Чи козацького ми роду? Місця таборування козаків.

Козацькі прізвища та роди рідного краю.

Гетьманські столиці. Історія боротьби за незалежність України.

Українські військові формування періоду визвольних змагань за єдину і соборну Україну.

Історія створення сучасних Збройних сил України.

Героїчні подвиги українських воїнів сучасності. Учасники АТО.

3. Історія та традиції українського козацтва (10 год.)

Засади козацької самоорганізації та дитяче самоврядування.

Військова організація козаків.

Військово-спортивне мистецтво козаків.

Видатні козацькі постаті. Козацький побут.

4. Вивчення культури та побуту українців, обрядів, традицій і звичаїв українського народу, календаря народних та церковних свят, основ українського звичаєвого права, життя та діяльності видатних українських діячів (10 год.)

Українська мова як визначальна ознака українського етносу в його часопросторових вимірах, конституційний чинник українського державотворення на сучасному етапі.

Календар народних та церковних свят. 14 жовтня в державних, народних, церковних та козацьких українських традиціях.

Життя та діяльність видатних українських діячів. Зміст, сутність поняття «історична місія».

Україна та українство у відносинах із зовнішнім світом.

Україна і росія у процесі історичного співіснування.

5. Самоврядування. Основи самовиховання, самовпорядності, пластової методики сходинок (кроків). Створення рою (куренья). Розподіл обов'язків залежно від завдань (8 год.)

Роль виховника, впорядника, провідника. Вибір мети, своєї ролі в колективі, усвідомлене, зацікавлене навчання чомусь – подолання сходинок до мети («крок до мети»).

Особливості розвитку дитячого самоврядування в Україні.

Козацька Рада (самоуправління, козацьке коло). Створення дитячого (юнацького) об'єднання – рою. Вибір ройового отамана. Створення об'єднання закладу освіти – куренья. Вибори отаманів.

Розподіл обов'язків: отаман, писар, обозний, скарбник, осавул, хорунжий, бунчужний, суддя, довбиш, товмач, шафар.

6. Домедична допомога та дії у надзвичайних ситуаціях. Проведення рятувальних робіт (24 год.)

Анатомія людини.

Поняття про рани. Види ран та кровотеч.

Накладання пов'язок. Накладання кровоспинного джгута.

Правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях та пораненнях.

Базова підтримка життя. Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця. Алгоритм дій. Основні правила та порядок проведення реанімації.

Базова підтримка життя. Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів

Базова підтримка життя. Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання.

Надання домедичної допомоги при кровотечах. Види кровотеч. Неконтрольована кровотеча як найбільш поширена причина серед попереджувальних смертей після травматичного ушкодження.

Надання домедичної допомоги при кровотечах. Техніка виносу поранених.

Домедична допомога в умовах бойових дій (тактична медицина). Вступ до курсу тактичної медицини. Причини попереджуваних смертей при бойовій травмі. Етапи надання домедичної допомоги.

Домедична допомога в умовах бойових дій (тактична медицина). Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire) План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони.

Домедична допомога в умовах бойових дій (тактична медицина). Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів для кінцівок. Само- і взаємодопомога. Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (TFC, Tactical Field Care).

Практичні заняття. Накладання пов'язок. Накладання кровоспинного джгута. Накладання турнікетів. Порядок стискання судин для зупинки кровотечі. Виготовлення нош із підручних засобів та матеріалів. Транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях та пораненнях. Порядок проведення штучного дихання та непрямого масажу серця. Відпрацювання алгоритму «MARCH».

7. Військова підготовка, стрільба з пневматичної, малокаліберної та автоматичної зброї (44год.)

Основи захисту України. Конституція України про призначення Збройних сил та інших військових формувань України. Державна та військова символіка України.

Загальновійськова підготовка. Поняття про військові статuti. Військові звання та знаки розрізнення (в т.ч. Козацької старшини та НАТО).

Суть та значення військової дисципліни. Начальники (командири) та підлегли, старші та молодші, їх права та обов'язки. Порядок звернення до начальників, віддання та виконання наказів.

Ознайомлення із стройовим статутом Збройних сил України та традиціями українського військового вряду (Українських Січових Стрільців, Української Народної Республіки, Української Повстанської Армії, НСОУ «Пласт», Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Стройова підготовка (вряд). Строї (лади) та їх (хвати) елементи. Попередня та виконавчі команди (накази). Стройове положення (Муштрова постава).

Виконання команд (хватів) «Ставай. Шикуйсь» («Рій – до мене, збірка», «Рій, у лаву – збірка шикуйсь»), «Шикуйсь», «Рівняйсь», «Струнко», «Вільно» («Спочинь», «Розхід»). Повороти на місці. Команди (хвати) «Право-руч», «Ліво-руч», «Кругом» («Обернись»). Рух стройовим (ладовим рівним) та похідним кроком. Команди (накази) «Кроком руш» («Ходом руш»), «На місці», «Стій» («Спинись»), «Рій, до двох – відлічи».

Військове привітання. Вихід із строю, підхід до начальника, повернення до строю (вихід з лави підхід до провідника). Шиккування відділення (рою) у розгорнутий і похідний стрій (лад). Перешикування відділення (рою) з однієї шеренги (лави) у дві і навпаки (шикування та перешикування в однолаву та дволаву). Військове вітання рою на місці та під час руху.

Вогнева підготовка. Загальна будова пневматичної та малокаліберної гвинтівки, їх характеристика та принцип дії.

Заходи безпеки під час стрільби.

Особливості стрільби з пневматичної та малокаліберної гвинтівок.

Помилки при стрільбі та їх усунення. Вибір точки прицілювання.

Стрільба
лежачи, з коліна та з упору.

Стрілецька зброя та поводження з нею. Поняття про будову автоматичної зброї та роботу її частин та механізмів. Підготовка автоматичної зброї до стрільби.

Стрілецька зброя та поводження з нею. Порядок неповного розбирання і складання та обслуговування. Можливі затримки і несправності під час стрільби і способи їх усунення Тренування у неповному розбиранні та складанні автоматичної зброї.

Стрільба з пневматичної гвинтівки.

Практичні заняття. Виконання стройових прийомів (муштрових хватів). Проведення неповного розбору та збору автоматичної зброї. Виконання стрільби із пневматичної та малокаліберної гвинтівки. виправлення помилок при стрільбі, їх усунення. Тренування у стрільбі.

8. Туристсько-спортивна підготовка (18 год.)

Мотузки (основні та допоміжні), особливості їх використання. Карабіни та інші технічні засоби. Страхувальні системи. Основні туристські вузли. Техніка в'язання та призначення.

Орієнтування на місцевості. Компас, його будова та призначення. Визначення сторін світу за допомогою компаса, небесних світил та місцевих прикмет.

Умовні знаки топографічних та військових карт.

Складання та розбирання намету. Розпалювання вогнища.

Практичні заняття. Орієнтування на місцевості. виготовлення карток топографічних знаків. Визначення азимутів на місцевості. Робота з компасом. Рух за визначеним азимутом. В'язання вузлів. Складання та розбирання намету. Розпалювання вогнища.

9. Прикладна фізична підготовка, освоєння елементів бойових єдиноборств (4 год.)

Спеціальні вправи для розвитку різних груп м'язів, вправи на витривалість, координацію, гнучкість, спритність, швидкість.

Прикладні види спорту та види українських національних єдиноборств у системі патріотичного виховання дітей та молоді («Хортинг», «Спас», «Пластун», «Бойовий гопак», «Пожежно-прикладний спорт», «Рятувальне багатоборство», «Прикладні стрілецькі види спорту», «Військово-прикладне багатоборство», «Гирьовий спорт», та інші).

10. Участь у волонтерських та інших масових заходах (2 год.)

Участь у волонтерських та інших масових заходах.

11. Підсумкове таборування (травень-червень) (2 год.)

Ігри та забави, конкурси, вікторини, змагання. Підведення підсумків роботи за рік.

Відзначення кращих учасників за підсумками навчання, організації рейдів-походів, волонтерських заходів, ігор та дозвілля, підсумкового таборування.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основні питання історії України, рідного краю, козацтва, українських військових формувань, сучасних Збройних сил України, українських визвольних змагань та боротьби за незалежність;
- культуру та побут українців;
- обряди, традиції та звичаї українського народу, народні та церковні свята;
- основи українського звичаєвого права;
- видатних українських діячів;
- основи самовиховання, самовпорядності, пластової методики сходинок (кроків);
- особливості розвитку дитячого самоврядування в Україні;
- основні аспекти занять фізичною культурою та спортом, елементи бойових єдиноборств;
- основи надання першої медичної допомоги, проведення рятувальних робіт, тактичної медицини;
- основи пішохідного туризму, спортивного та туристського орієнтування, правила проведення туристських подорожей, організацію таборувань;
- основи інформаційного забезпечення роботи гуртка.

Вихованці мають набути досвіду:

- працювати з різними джерелами інформації;
- збирати та фіксувати зібрані матеріали;
- орієнтуватись на місцевості;
- освоїти елементи фізичної культури, бойових єдиноборств;
- надавати та виконувати накази, діяти в ладу;
- стріляти з пневматичної, малокаліберної та автоматичної зброї;
- надавати домедичну допомогу, проводити рятувальні роботи;
- долати природні та штучні перешкоди;
- діяти в екстремальних та нестандартних ситуаціях. у т.ч. в умовах населених пунктів;
- організації роботи громадської ради, самоврядування, розподіляти обов'язки залежно від завдань;
- участі у волонтерських заходах, концертах, фестивалях, конкурсах, вікторинах, виставках тощо;
- готувати творчі звіти, пошукові або дослідницькі роботи, інформацію у ЗМІ, вести сторінку у соціальних мережах тощо.